

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

07891020

LPO.410.016.02.2020

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA w POZNANIU KANCELARIA		
WPLYNĘŁO DNIA	22. 10. 2020	P
L.dz. 68878/ko	zał.	/
Znak sprawy		

W odpowiedzi proszę powołać się
na numer naszego pisma

Pani
dr n. biol. Jadwiga Kuczma - Napierała
Wielkopolski Państwowy Wojewódzki
Inspektor Sanitarny
Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
ul. Noskowskiego 23
61-705 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/071 – Ochrona ludzi przed szkodliwym wpływem tworzyw sztucznych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna (dalej WSSE lub Stacja), ul. Noskowskiego 23, 61-705 Poznań.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pani Jadwiga Kuczma – Napierała, Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny od dnia 1 maja 2020 r. (dalej WPWIS lub Wojewódzki Inspektor Sanitarny). Wcześniej, od 1 sierpnia 2011 r. stanowisko WPWIS piastował Pan Andrzej Trybusz.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów przed negatywnym wpływem tworzyw sztucznych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2019, z dopuszczeniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeżeli miały one związek z działaniami prowadzonymi w tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu.
Kontroler	Marcin Kaczmarek, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/107/2020 z 25 sierpnia 2020 r.

(akta kontroli str.1)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK pozytywnie ocenia wykonanie zadań w zakresie przeprowadzenia zaplanowanej liczby kontroli zakładów na rynku materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Na terenie właściwości WSSE, w latach objętych kontrolą, przeprowadzono 256 planowanych kontroli w tym zakresie. Na uwagę zasługuje stały wzrost liczby tych zakładów i jednocześnie liczba planowanych/przeprowadzanych w nich kontroli, jak i stale rosnąca liczba kontroli dodatkowych. W latach 2017 – 2019, z 31 Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych³, tylko dwie nie zrealizowały 100% planu (głównie PSSE w Poznaniu), co zostało w sposób uzasadniony usprawiedliwione. Pozytywnie NIK ocenia także wykonanie planu kontroli poboru próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym próbek materiałów wykonanych z tworzyw sztucznych.

Wzrost liczby rozpatrywanych spraw odnotowano także w przypadku postępowań związanych z procedurą RASFF⁴, w tym najpilniejszych do realizacji powiadomień

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: PSSE.

⁴ System wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach *Rapid Alert System for Food and Feed* wprowadzony rozporządzeniem (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającym ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz.U. L 31 z 1.2.2002, s. 1).

alarmowych. Wszystkie sprawy przekazywane były zgodnie z właściwością, a czynności przeprowadzane były niezwłocznie.

W trakcie kontroli stwierdzono rozbieżności co do zakresu informacji podawanych WSSE przez poszczególne PSSE po przeprowadzonych postępowaniach wyjaśniających. W tym kontekście, NIK zwraca uwagę na zasadność stosowania standardów kontroli zarządczej (pkt D 18)⁵, zgodnie z którymi należy zapewnić efektywny system wymiany ważnych informacji z podmiotami zewnętrznymi, mający wpływ na osiągnięcie celów i realizację zadań.

W jednej z sześciu badanych spraw stwierdzono nieprawidłowość w postaci niepełnej informacji przekazanej przez WPWIS do jednostki przesyłającej zgłoszenie alarmowe oraz Głównego Inspektora Sanitarnego (dalej: GIS), dotyczącą podjętych czynności przez właściwe dla zgłoszenia PSSE i ich efektów.

Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia WSSE, w ramach realizowanych programów edukacyjnych oraz innych akcji informacyjnych, w związku z brakiem wytycznych GIS w tym zakresie, nie podejmowali tematyki wpływu tworzyw sztucznych na zdrowie człowieka.

III Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Zapewnienie bezpieczeństwa konsumentów przed negatywnym wpływem tworzyw sztucznych.

Opis stanu faktycznego

1. Zgodnie z art. 64 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia⁷ (dalej ustawa o bżż) wszystkie zakłady działające na rynku materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością składają do właściwego państwowego powiatowego lub granicznego inspektora sanitarnego wnioski o wpis do rejestru zakładów w terminie co najmniej 14 dni przed dniem rozpoczęcia planowanej działalności.

Z informacji przekazanych przez Zastępcę WPWIS oraz sprawozdań MZ-48⁸ wynika, iż liczba przedsiębiorców działających na rynku materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w latach 2017 – 2019 systematycznie rosła. W roku 2017 r. ich liczba wyniosła 510⁹, w roku kolejnym wzrosła o 10,4% – do 563¹⁰ a w 2019 r. do 588¹¹ tj. o 4,4% w stosunku do 2018 r.

(akta kontroli str. 12-23)

⁵ Komunikat nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. Ministra Finansów z 2009 r. Nr 15 poz. 84).

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 1252 ze zm.

⁸ Roczne sprawozdanie z działalności w zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku przekazywane Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu.

⁹ W tym 108 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 402 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (308 sklepów i 94 hurtowni).

¹⁰ W tym 115 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 448 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (345 sklepów i 103 hurtowni).

¹¹ W tym 116 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 472 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (381 sklepów i 91 hurtowni).

2. Na terenie właściwości WSSE w latach objętych kontrolą przeprowadzono 256 planowanych kontroli zakładów działających na rynku materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. W 2017 r. skontrolowano 74 ww. zakłady na 80 zaplanowanych (co stanowi 93% planu), w 2018 r. odpowiednio – 89 na 103 (86% planu), w 2019 r. 93 na 98 (95% planu). Ponadto przeprowadzono 2048 kontroli dodatkowych¹². Wyjaśniając brak pełnego wykonania planu, Zastępca WPWIS wskazała, że (poza jednym przypadkiem¹³), spośród 31 PSSE z terenu województwa wielkopolskiego, różnice w liczbie kontroli zaplanowanych i zrealizowanych są związane z działalnością tylko jednej - PSSE w Poznaniu i wynikają z bardzo dużej liczby kontroli dodatkowych, dużej liczby i znacznego wzrostu¹⁴ (o 44% w latach 2017 – 2019) liczby podmiotów prowadzących działalność w zakresie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nadzorowanych przez ww. stację oraz przejściowymi trudnościami natury kadrowej¹⁵.

(akta kontroli str. 28-62)

3. W 2017 r. zbadano 121 ze 126, w 2018 r. – 127 ze 128, a w 2019 r. – 114 ze 117 zaplanowanych do badań próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym w 2017 r. zbadano 72 (96% planu) z 75 zaplanowanych próbek materiałów wykonanych z tworzyw sztucznych, w 2018 r. – 78 (98%) z 80, natomiast w 2019 r. – 65 (96%) z 68.

(akta kontroli str. 28-31, 63-163)

4. Laboratorium Badania Żywności WSSE w Poznaniu wykonuje badania żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zgodnie z planem GIS dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej na dany rok.

Materiały i wyroby z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością badane są w zakresie:

1) migracji globalnej (suma wszystkich substancji, które mogą migrować do płynu modelowego),

2) migracji specyficznej:

- formaldehydu z wyrobów z melaminy i melaminy z dodatkiem biosubstancji,
- bisfenolu A z wyrobów wykonanych z poliwęglanu i lakierowanych puszek,
- pierwszorzędowych amin aromatycznych (PAA) z przyborów kuchennych wykonanych z poliamidu.

Laboratorium Badania Żywności nie ma metody badawczej oznaczania mikroplastiku w żywności i nie wykonywało takich badań (również w wodzie pitnej). Prace nad taką metodą są obecnie prowadzone przez Wspólnotowe Centrum Badawcze (JRC) Komisji Europejskiej.

(akta kontroli str. 5, 27)

5. W latach 2017 – 2019 do WSSE w Poznaniu w ramach systemu RASFF wpłynęły w sumie 472 sprawy¹⁶ (w stosunku do 2017 r. liczba zgłoszeń w 2019 r. zwiększyła

¹² Kontrole dodatkowe wynikające z: postępowań RASFF, poboru próbek do badań, interwencji konsumenckich, importu / eksportu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz kontroli sprawdzających.

¹³ W PSSE w Złotowie w 2019 r. nie wykonano jednej z zaplanowanych w tym roku kontroli.

¹⁴ W 2017 r. – 112 zakładów, w 2018 r. – 140, w 2019 r. – 161.

¹⁵ Odejście jednego z pracowników w 2018 r. oraz proces zatrudnienia i wdrożenia osoby przejmującej zadania.

¹⁶ W 2017 r. – 108, w 2018 r. – 161, w 2019 r. – 203 sprawy.

się o 88%), w tym odnotowano 300 powiadomień alarmowych¹⁷ (63% wszystkich zgłoszeń). Zgodnie z wdrożoną przez GIS w 2011 r. Procedurą Funkcjonowania Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF), powiadomienia alarmowe przesyłane są w momencie, gdy żywność lub pasze stanowiące poważne zagrożenie znajdują się na rynku i niezbędne jest podjęcie natychmiastowych działań w tym obszarze. W zakresie przedmiotowym kontroli, do Stacji w ww. okresie wpłynęło 20 powiadomień alarmowych. Najwięcej z nich dotyczyło: migracji formaldehydu (w jednej - wspólnie z melaminą) – 8, migracji pierwszorzędowych amin aromatycznych – 5 oraz migracji melaminy - 3.

W wyniku analizy sześciu spraw wszczętych powiadomieniem alarmowym¹⁸ ustalono, że podejmowane przez kontrolowaną jednostkę czynności, poczynwszy od otrzymania zgłoszenia, do przesłania informacji zwrotnej o podjętych działaniach i uzyskanych efektach, przebiegały sprawnie i trwały średnio 5 dni (łącznie z czynnościami podejmowanymi przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych¹⁹). Sprawy kierowane były przez WPWIS do podległych PPIS zgodnie z właściwością. Postępowania wyjaśniające podejmowane były bezzwłocznie, a informacje o ich efektach przesyłane terminowo.

W rozdziale 7 Procedury Funkcjonowania Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF) – dotyczącym zasad i procedur, które należy przestrzegać w procesie zbierania, obróbki i przesyłania informacji, w pkt 6 wskazano, że informacje o potencjalnie niebezpiecznej żywności i paszach należy przesyłać niezwłocznie po ich uzyskaniu, nie później jednak niż 48 godzin po otrzymaniu informacji o zagrożeniu, przysyłając je na wskazane adresy poczty elektronicznej (w wyjątkowych sytuacjach na odpowiedni numer faksu).

W przypadku analizowanych sześciu spraw, dwukrotnie stwierdzono dłuższy niż 48 godzinny czas przesłania (od jej otrzymania) przez WPWIS informacji o zagrożeniu i powinności podjęcia przez właściwe miejscowo PSSE działań w sprawach, w których uznano konieczność wycofania z obrotu niebezpiecznych dla zdrowia produktów²⁰.

Zastępca WPWIS wyjaśniła, że powyższe informacje dostarczone zostały do WSSE w piątek po godzinach pracy, więc sprawy - zgodnie z właściwością - zostały przekazane niezwłocznie w poniedziałek. Podkreśliła jednocześnie, że w czasie weekendu oraz po godzinach pracy, w WSSE funkcjonuje telefon alarmowy systemu RASFF, poprzez który w przypadku otrzymania informacji dotyczących sytuacji bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia konsumentów podejmowane są

¹⁷ W 2017 r. – 67, w 2018 r. – 107, w 2019 r. – 126 powiadomienia alarmowe w tym odpowiednia 6, 6 i 8 w zakresie szkodliwości tworzyw sztucznych.

¹⁸ Zgłoszenia alarmowe nr: 2016.1766-fup17, 2018.02, 2018.2678-fup3, 2019.23 oraz 2 x 2019.10 (kubek z melaminy oraz łyżka kuchenna).

¹⁹ Dalej: PPIS.

²⁰ W ramach zgłoszeń alarmowych:

- nr 2016.1766 (dot. zestawu naczyń z motywem z Gwiezdnych Wojen) sprawa przekazana do WPWIS przez GIS z dnia 10 lutego 2017, została przekazana Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Gnieźnie w dniu 13 lutego 2017 r.;

- nr 2019.10 (dot. wyrobu łyżka kuchenna) sprawa przekazana do WPWIS od prowadzącego postępowanie PPIS w Lesznie z dnia 5 lipca 2019 r. (zawierająca m.in. listę kontrahentów dystrybuujących niebezpieczny produkt) została przekazana zgodnie z właściwością Państwowym Powiatowym Inspektorom Sanitarnym dnia 8 lipca 2019 r.

natychmiastowe czynności²¹. W przypadku ww. spraw, na telefon alarmowy nie wpłynęło takie zgłoszenie.

W Rozdziale 7 pkt 3 ww. Procedury wskazano, że organy szczebla wojewódzkiego Państwowej Inspekcji Sanitarnej (dalej: PIS) koordynują postępowania wyjaśniające, prowadzone przez powiatowe organy PIS, zmierzające do wyeliminowania wykrytego ryzyka i o wynikach postępowań informują się wzajemnie oraz kierowany przez GIS Krajowy Punkt Kontaktowy.

W trakcie analizy sześciu zgłoszeń stwierdzono, iż na 45 odpowiedzi udzielonych WPWIS przez PPIS (po uprzednich prośbach o podjęcie działań zgodnie z kompetencjami i przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego) wystąpiła znaczna rozbieżność co do zakresu podawanych przez PPIS informacji po przeprowadzonych czynnościach wyjaśniających, polegająca m.in. na tym, że:

- pełen zakres danych dotyczących ilości dystrybuowanego, wycofanego, a także sprzedanego klientowi produktu podało 7 PPIS;
- 23 PPIS nie podało ilości produktów, które zostały sprzedane klientom;
- 15 PPIS podało ogólną informację bez danych ilościowych – zawierającą się w stwierdzeniu „w obiektach wskazanych na liście dystrybucyjnej nie stwierdzono wyrobu”.

Zastępca WPWIS wyjaśniła, że różnorodność udzielanych odpowiedzi przez poszczególne PSSE nie jest poddawana szczegółowej analizie, gdyż (pomimo, iż każda informacja jest ważna) w przypadku produktów, które są wycofywane najistotniejszy jest fakt przekazania informacji i każdorazowego podjęcia działań. Szczegółową informację na temat skali wycofywania, utylizacji danego produktu posiada producent lub dystrybutor oraz właściwy PPIS, który nadzoruje działające na jego terenie podmioty.

Zgadając się z powyższą opinią, NIK zwraca uwagę, że biorąc pod uwagę charakter zgłoszeń alarmowych i wagę każdej informacji w zakresie likwidacji ryzyk związanych z występowaniem danego produktu, zasadne jest stosowanie praktyk wskazanych w pkt. D. 18 standardów kontroli zarządczej. Zgodnie z przywołanym standardem, należy zapewnić efektywny system wymiany ważnych informacji z podmiotami zewnętrznymi mającymi wpływ na osiągnięcie celów i realizację zadań.

Tylko w jednym z sześciu analizowanych postępowań²², które dotyczyło zakazu wprowadzania do obrotu handlowego łyżki kuchennej wykonanej z poliamidu (czarnego nylonu) i stali nierdzewnej, z uwagi na stwierdzone w wyniku badań laboratoryjnych przekroczenie limitu migracji pierwszorzędowych amin aromatycznych (PAAs)²³, podjęto się w pełni udokumentowanego procesu monitoringu sposobu postępowania z zakwestionowanym wyrobem wycofanym z obrotu handlowego (który ostatecznie został zutylicyzowany w ilości odpowiadającej sumie wycofanym z obrotu produktów).

Zastępca WPWIS wyjaśniła, że sprawa ww. powiadomienia została w pełni udokumentowana, ponieważ była prowadzona przez importera i jednocześnie dystrybutora (a więc właściciela produktu), który nadzorował i monitorował cały proces postępowania z zakwestionowanym wyrobem wycofanym z obrotu

²¹ Tego typu informacje otrzymywane są bezpośrednio z Krajowego Punktu Kontaktowego GIS lub innych WSSE. Przykładowo wskazano na przypadki zagrożenia typu mikrobiologicznego (salmonella, listeria monocytogenes) oraz masowe zatrucia.

²² nr 2019.10 (dot. wyrobu łyżka kuchenna)

²³ Określonego z pkt. 2 Załącznika II rozporządzenia Komisji (WE) nr 10/2011 w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej z 15 stycznia 2011 r. L 12/1).

handlowego, w tym utylizacji produktu. W każdym przypadku dokumentowanie wycofywania i utylizacji produktu należy do jego właściciela lub dystrybutora, a działania takie są nadzorowane i monitorowane przez właściwego PPIS.

W odniesieniu do zgłoszenia alarmowego²⁴ dot. kubka do kawy z melaminą stwierdzono, że zgodnie z załączoną do sprawy listą dystrybucji wycofanych kubków WPWIS w dniu 5 września 2019 r. przesłał do 13 właściwych PPIS (w Chodzieży, Gnieźnie, Gostyniu, Jarocinie, Kaliszu, Krotoszynie, Nowym Tomysłu, Ostrowie Wlkp., Poznaniu, Rawiczu, Środzie Wlkp., Wolsztynie i Wrześni) prośbę o podjęcie stosownych działań zgodnie z kompetencjami, przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego oraz przesłanie informacji zwrotnej w tym zakresie. Następnie, w korespondencji zwrotnej do Dolnośląskiego PWIS (do wiadomości GIS) z dnia 10 września 2019 r. o sposobie załatwienia sprawy podano informacje w zakresie danych dotyczących tylko sześciu powiatów.

Zastępca WPWIS wyjaśniła, że informacja kierowana do Dolnośląskiego PWIS oraz GIS zawierała dane z tych sześciu powiatów, gdzie stwierdzono w sprzedaży kwestionowany produkt. W pozostałych miejscach umieszczonych na liście dystrybucyjnej nie stwierdzono tego produktu, a w przypadku odpowiedzi z PSSE w Jarocinie i Środzie Wlkp. została zawarta informacja dotycząca nakazu wycofywania kwestionowanego produktu, zgodnie z pismem wewnętrznym przesłanym przez dystrybutora.

W ocenie NIK, nieprzesłanie informacji dotyczących ustaleń wszystkich PSSE właściwych dla ww. zgłoszenia jest niezgodne z obowiązkiem wynikającym z pkt. 7.3 Procedury Funkcjonowania Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF). Zgodnie z tym obowiązkiem, organy szczebla wojewódzkiego PIS koordynują postępowania wyjaśniające (prowadzone przez PPIS), zmierzające do wyeliminowania wykrytego ryzyka i informują się wzajemnie oraz KPK o wynikach postępowań. Izba wskazuje również na fakt, że w pozostałych badanych przez NIK sprawach, pomimo przypadków niestwierdzenia przez PPIS produktów w kontrolowanych podmiotach, informacja o tym fakcie była przez WSSE w Poznaniu uwzględniana w przekazywanej korespondencji.

(akta kontroli str. 7-11, 202-205, 274-445)

6. W latach 2017 – 2019 w zakresie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością (w tym bezpieczeństwa chemicznego produktów z tworzyw sztucznych) do Stacji²⁵ nie wpłynęły żadne skargi i wnioski²⁶ oraz petycje²⁷ związane z przedmiotem kontroli.

(akta kontroli str. 7, 165)

7. W województwie wielkopolskim, w okresie objętym kontrolą, nie nakładano mandatów w przypadku naruszeń dot. szkodliwego wpływu tworzyw sztucznych. Nie kierowano również w powyższym zakresie do organów ścigania zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

²⁴ Zgłoszenie alarmowe nr 2019.10 od Dolnośląskiego PWIS wraz z oceną ryzyka, z której wynikało, że jednorazowe spożycie posiłku z przedmiotowego kubka może spowodować pobranie 15 mg formaldehydu (związku o działaniu rakotwórczym, cytotoksycznym i drażniącym) co w przypadku osoby dorosłej o masie 60 kg przekroczy 1,6 – krotnie a w przypadku dziecka o masie ciała 20 kg – prawie 5-krotnie tolerowane dzienne pobierania wyznaczone przez WHO dla wody do picia.

²⁵ W WSSE w Poznaniu komórką właściwą do rozpatrywania spraw w zakresie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym w zakresie bezpieczeństwa chemicznego produktów z tworzyw sztucznych, jest oddział Higieny Żywności i Żywienia (dalej oddział HŻiŻ).

²⁶ Ogółem do WSSE w latach 2017 – 2019 wpłynęło 88 skarg w tym 6 do oddziału HŻiŻ.

²⁷ W rozumieniu ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870).

W sprawach dotyczących szkodliwości tworzyw sztucznych, w latach 2017 – 2019 wydana została przez PPIS jedna decyzja²⁸. Stwierdzono w niej, że przebadana próbka pochodzącego z Chin produktu (łyżki kuchennej z nylonu i stali nierdzewnej) – w kierunku oznaczenia pierwszorzędowych amin aromatycznych – uznana została za wyrób stanowiący zagrożenie dla zdrowia człowieka²⁹. Postępowanie w sprawie było konsekwencją zgłoszenia alarmowego³⁰ w ramach funkcjonowania systemu RASFF. Decyzją tą (z rygorem natychmiastowej wykonalności) zakazano polskiemu dystrybutorowi produktu wprowadzania do obrotu handlowego zakwestionowanej partii wyrobu oraz nakazano przekazanie PPIS kopii dokumentów z przeprowadzonych w tym zakresie czynności. Na ww. decyzję nie wpłynęło do WPWIS odwołanie. Wykonanie decyzji było na bieżąco monitorowane, do momentu całkowitej eliminacji ryzyka poprzez utylizację produktu (w łącznej sumie wszystkich wycofanych z obrotu wyrobów).

(akta kontroli str. 3, 22-23)

8. Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia WSSE, w ramach realizowanych programów edukacyjnych oraz innych akcji informacyjnych, nie podejmowali tematyki wpływu tworzyw sztucznych na zdrowie człowieka. Wynikało to z braku wytycznych w tym zakresie ze strony Głównego Inspektora Sanitarnego oraz opracowania i realizacji szerokiego spektrum innych projektów edukacyjnych w zakresie inicjatyw własnych przez pracowników Oddziału Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia WSSE³¹.

Zdaniem NIK, w kontekście postępujących zagrożeń wynikających ze szkodliwości powszechnie znanych i globalnie stosowanych (również w przedmiotach codziennego użytku) tworzyw sztucznych, celem zwiększenia świadomości społecznej w powyższym zakresie, wartym rozważenia jest uwzględnienie tego zagadnienia w ramach własnej inicjatywy oświatowej Stacji.

(akta kontroli str. 2, 24-26)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W jednej z sześciu badanych spraw, WPWIS przekazał Dolnośląskiemu PWIS i GIS niepełną informację dotyczącą wyników koordynowanego postępowania wyjaśniającego (prowadzonego na skutek zgłoszenia alarmowego nr 2019.10 od Dolnośląskiego PWIS). W informacji tej przedstawiono dane z sześciu PSSE (spośród 13 właściwych dla zgłoszenia), tj. tych, w których stwierdzono w sprzedaży kwestionowany produkt. Stanowiło to naruszenie obowiązku wynikającego z pkt. 7.3 Procedury Funkcjonowania Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF), zgodnie z którym organy szczebla wojewódzkiego PIS informują się wzajemnie o wynikach prowadzonych postępowań.

²⁸ Decyzja PPIS w Lesznie z dnia 5 lipca 2019 r. nr ON.HŻ-412-13(3)/19.

²⁹ Przekroczony został limit migracji pierwszorzędowych amin aromatycznych (PAAs), określony w pkt. 2 Załącznika II rozporządzenia Komisji (WE) nr 10/2011 w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością

³⁰ Zgłoszenie alarmowe nr 2019.10 z dnia 2 lipca 2019 r. przekazane przez Podlaskiego PWIS dotyczące wyrobu (łyżki kuchennej) przeznaczonego do kontaktu z żywnością.

³¹ Zrealizowano m.in Program „Mamo, Tato – co Wy na to?”, którego celem było zwrócenie uwagi rodziców i opiekunów dzieci na specyfikę ich rozwoju, istotę zmian fizycznych i psychicznych, ze szczególnym naciskiem na ich potrzeby, słabości i kryzysy, Projekt edukacyjny „Mały kleszcz – duży problem” oraz inne działania z zakresu profilaktyki chorób zakaźnych, palenia tytoniu (w tym e-papierosów).

W powyższej sprawie, na skutek przesłania do dolnośląskiego PWIS oraz GIS informacji wyłącznie z sześciu powiatów, ww. odbiorcy nie mieli pełnej informacji odnośnie ustaleń dokonanych przez pozostałych PPIS z terenu województwa wielkopolskiego.

(akta kontroli str. 8-11, 202-205, 408-445)

III. Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wniosek

zapewnienie prawidłowej realizacji obowiązku wynikającego z pkt. 7.3 Procedury Funkcjonowania Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF), w zakresie pełnego informowania odpowiednich organów PIS o wynikach koordynowanych postępowań wyjaśniających.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 20 października 2020 r.

Kontroler
Marcin Kaczmarek
Starszy inspektor k.p.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu
Dyrektor

Z up. Grzegorz Malesiński
p.o. Wicedyrektora

.....
podpis

